

Korupcijas novēršanas „aģents” apciemos 4x gadā

Korupcijas novēršana ir ne tikai Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB), bet katras valsts un pašvaldību institūcijas uzdevums, jo ir daudzas lietas, kurās KNAB nav iespējas un arī nepieciešamības iejaukties. Tomēr KNAB nav vienaldzīgs pret to, kas notiek publiskajā pārvaldē, tāpēc piedāvājam valsts amatpersonām ar **korupcijas novēršanas „aģenta”** - «**KNAGA**» palīdzību vismaz četras reizes gadā **pievērst uzmanību** korupcijas problēmām.

«**KNAGĪS**» ir informatīvs izdevums elektroniskā formātā, kas **aicinās domāt** par korupcijas risku samazināšanas iespējām, **piedalīties** aktuālu tēmu apspriešanā un **iesaistīties** tādas publiskās pārvaldes veidošanā, kur korupcijai nebūs ļauts plaši izplesties.

Nepopulārā tēma – ētika

Ikdienas dzīve un notikumi rāda, ka Latvijas amatpersonām nav senu tradīciju ētikas vērtību cienīšanā, nav spožu līderu un piemēru, kuriem sekot vai līdzināties. Kādu attieksmi no iedzīvotājiem var sagaidīt ministri, kas atradīs attaisnojumu, lai uz basketbola spēli dotos ar dienesta auto, deputāti, kas, vairākkārtīgi pārkāpjot satiksmes noteikumus, demonstrē necieņu pret to likumu ievērošanu, kurus paši ir radījuši, vai ierēdņi, kas nejut šaubu ēnu, ko sev līdzī nes došanās citu personu apmaksātos, eksotiskos ceļojumos...?

Pirmajā izdevuma numurā lasiet viedokļus, piemērus un jautājumus, kas saistīti ar **valsts amatpersonu profesionālo ētiku**.

RUDENS NUMURĀ LASIET:

- Vērtības veido Latvijas Bankas stabilitāti un Valsts kontroles efektivitāti - 2.lpp.
- Ceļš uz atklātību lobēšanā - 3.lpp.
- Jautājumi pašpārbaudei par dāvanu pieņemšanu - 4.lpp.

ZELTA VĀRDI

«**Godīgums sniedz globālu brīvības sajūtu – brīvību runāt ar cilvēkiem, ne no kā nebaldīties, brīvību skatīties gan pagātnē, gan nākotnē.**»

KNAB priekšnieka vietniece Juta Striķe intervijā žurnālam «Marta»

«**Cilvēki zina, ko drīkst darīt un ko nē, kas ir labi un kas ir slikti, bet, tiklīdz šie paši cilvēki nonāk amatos, tiem vajag noteikumus, kas regulē katru vissīkāko darbību un pasaka priekšā, kā rīkoties.**»

Lietuvas Augstāko amatpersonu ētikas komisijas priekšsēdētāja Jolanta Petkevičiene

KĀ IEPATIKTIES SABIEDRĪBAI?

Sobrīd Latvijā ir raksturīga sabiedrības neuzticēšanās amatpersonām, visnopietnāk par attieksmes un rīcības maiņu ir jādome politiskajai varai, bet arī uzticība publiskajai pārvaldei nav augsta. Piedāvājam dažas atziņas un padomus no iedzīvotāju aptaujas.

➤ **Latvijas iedzīvotāji visnotaļ kritiski vērtē to, kā valsts amatpersonas ievēro ētikas principus. Vidējā atzīme bija 4,3 no 10 (skolu vērtēšanas sistēmā – „gandrīz viduvēji”).** Institūcijās jāizstrādā ētikas kodekss un jāveicina tā „iedzīvināšana”. Ētikas kodekss jādara pieejams iedzīvotājiem, lai viņi zinātu, kādu attieksmi no darbiniekiem prasīt. Vadītājiem ar īpašu rūpību un pozitīvu attieksmi jāievēro ētikas normas, rādot piemēru.

➤ **Iedzīvotāji netic, ka valsts amatpersonu un valdības vēlme cīnīties ar korupciju ir neviltota. Vidējais iedzīvotāju vērtējums ir 3,27 no 10, kas ir tuvāks uzskatam, ka amatpersonas tikai runā par cīņu ar korupciju.**

Augstām valsts amatpersonām jābūtu pozitīvais piemērs, uzņemoties atbildību un rīkojoties sabiedrības, nevis savās interesēs. Iestāžu vadītājiem jābūtu jāpūlejas, lai izstrādātu pretkorupcijas pasākumu plāni un ētikas kodeksi efektīvi darbotos ikdienas dzīvē, nevis tikai uz papīra.

➤ **28% iedzīvotāju atzīst, ka dotu valsts amatpersonai kukuli, lai panāktu darbinieka laipnāku un pretimnākošu attieksmi.**

Lai neprovocētu iedzīvotājus uz kukuļdošanu un neradītu priekšstatu, ka bez kukuļa jautājums netiks risināts, amatpersonām ir jābūt laipnām, pieklājīgām, atsaucīgām, jāizskaidro procedūras un jāpamato sava rīcība.

➤ **Lūgti raksturot, kas nāk prātā, dzirdot par pateikšanos, pateicībām valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem vai amatpersonām, 24% iedzīvotāju atzina, ka šie vārdi asociējas ar korupciju un kukuļiem.**

Iestādēs vēlams ieviest „bez dāvanu kultūru”, izstrādājot iekšējo kārtību, kas nosaka principus un rīcību dāvanu piedāvāšanas gadījumos. Valsts iestāžu darbiniekiem un amatpersonām ieteicams izvairīties no jebkādu materiālu labumu pieņemšanas no personām, attiecībā uz kurām tās pieņem lēmumus vai veic citas ar amata pienākumiem saistītas darbības.

➤ **Jautāti, kāda veida dāvanas jūs uzskatāt par pieņemamu pasniegt valsts vai pašvaldību iestāžu darbiniekam vai amatpersonai, 49% respondentu minēja ziedus, 32% - konfekšu kastes, 17% - suvenīrus, 14% - alkoholu.**

Ir jāņem vērā, ka iedzīvotāji var nezināt par dāvanu pieņemšanas ierobežojumiem valsts amatpersonām, tāpēc iestādē jādome, kā risināt šos jautājumus, lai nepieļautu neētisku rīcību no amatpersonu puses. Likums nosaka, ka, pildot darba pienākumus, valsts amatpersona nedrīkst pieņemt dāvanā konfekšu kastes vai alkoholu.

➤ **1/10 iedzīvotāju atzina, ka ir bijis nepieciešams izmantot sakarus, lai veiksmīgi atrisinātu kādu jautājumu publiskajā sektorā. Visbiežāk sakaru izmantošana vajadzīga, iekārtojoties darbā valsts vai pašvaldības iestādē.**

Lai novērstu interešu konflikta risku un neradītu šaubas par amatpersonu rīcības objektivitāti un neitralitāti, iestādēs jāizvērtē iespēja sludināt atklātus konkursus ne tikai uz tiem amatiem, kur to pieprasa likums. Darbinieku atlasei, paaugstināšanai amatā vai prēmēšanai jāizvirza atklāti, skaidri un profesionāli kritēriji.

LABĀS PRAKSES VĒSTNESIS

Ikdienā, risinot sarežģītas ētikas dilemmas vai lemjot, kā rīkoties, valsts amatpersonām ne vienmēr ir iespēja atrast pozitīvu piemēru. Turklāt amatpersonām tiek izvirzītas arvien augstākas prasības, sabiedrībai ir tiesības sagaidīt no amatpersonām, ka tās savus pienākumus pildīs atbildīgi, uzskatot iedzīvotāju intereses par prioritārām. Nevar cerēt, ka ētikas kodeksa uzrakstīšana institūcijā izskaidīs jebkādu prettiesiskus darījumus, pārkāpumus vai pārpratumus, jo, lai veicinātu amatpersonu ētisku rīcību, ik pa laikam ir jānotrauš putekļi no ētikas normām un jāielaiž telpās svaigu vērtību vēsmas – **diskutējot, kopīgi risinot problēmas, apmācot darbiniekus**. Vēl viens no veidiem, kā stiprināt savas vērtības, ir iepazīties ar citu pieredzi, tāpēc piedāvājam dažādu jomu pārstāvju atbildes uz jautājumiem par ētikas nozīmi un lomu institūcijās.

SKATĪJUMS NO MALAS

Ivars Ijabs, politologs, LU pasniedzējs

➤ **Ko, Jūsprāt, Institūcija var iegūt, izveidojot un ieviešot ētikas kodeksu?**

Ētikas kodeksiem ir jāsaturs galvenie, tiesību aktos nereglamentētie principi, saskaņā ar kuriem institūcijas darbinieki veido savas attiecības ar sabiedrību un cits ar citu. Vislielākais ieguvums no laba ētikas kodeksa ir gan tā izmantojamība atsevišķa darbinieka ētiskā lēmumu pieņemšanā, gan, ilgtermiņā, pienesums kopējā iestādes darba uzlabošanā. Tomēr cilvēku, kurš ir izlēmis veikt koruptīvas darbības, neviens ētikas kodekss no tām neatturēs. **Ētikas kodeksi ir domāti kā orientieris cilvēkiem, kuri grib rīkoties ētiski.**

➤ **Kā ir mainījusies situācija ētikas jomā Latvijas publiskajā pārvaldē pēdējo gadu laikā?**

Domāju, ka ētiskais klimats valsts pārvaldē pēdējo gadu laikā ir uzlabojies. Tiesa, neesmu drošs, ka ētikas kodeksi šeit ir bijuši izšķiroši. Ētikas kodeksu izstrādei jebkurā iestādē vajadzētu būt balstītai nevis administratīvā lēmumā, bet gan brīvā diskusijā starp iestādes darbiniekiem. Tikai šādas līdzdalības ceļā ir iespējams panākt, lai ētikas kodeksu darbinieki uzskatītu par sev patiesi saistošu.

➤ **Vai variet nosaukt kādu publiskās pārvaldes pēdējo gadu notikumu, kas ir ietekmējis ētikas vērtību nostiprināšanos valsts amatpersonu darbībā?**

Pozitīvu pienesumu noteikti ir radījuši daži „trauksmes celšanas” gadījumi, kad kāds iestādes dalībnieks uzdrošinās atklāti ziņot par koruptīvām darbībām savā iestādē. Piemēram, „Balvu policista” lieta, atklātais noziegums Kubulu vēlēšanu komisijā, arī dažas norises tiesnešu kopienas vidū rāda, ka cilvēku gatavība atklāt koruptīvus nodarījumus savā darbavietā pieaug.

➤ **Kādu no ētiskajām vērtībām Jūs vēlētos redzēt plašāk ieviestu publiskajā pārvaldē?**

Viena no vērtībām, kura būtu pelnījusi uzsvēršanu Latvijas publiskās pārvaldes darbā, ir sabiedriskā interese. Pārvaldes darbiniekos būtu jāstiprina pārliecība, ka **valsts pārvalde pieder sabiedrībai nevis kādam personiski**, vienalga, priekšniekam vai valdošajai partijai. Turklāt būtu jāakcentē ideja, ka šāda kalpošana sabiedriskajai interesei ir svarīgs uzdevums, kurš prasa īpaši augstus morāles standartus.

NODOKĻU MAKSĀTĀJU NAUDA JĀTĒRĒ ĒTISKI

Valsts kontroliere Inguna Sudraba

➤ **Kā ētikas kodekss ir palīdzējis Jums kā iestādes vadītājam iestādes sakārtošanā?**

Ētikas kodekss ir būtiski palīdzējis Valsts kontroles kā modernas, efektīvas, uz rezultātu orientētas valsts iestādes izveidošanā. Tas ir kā ceļa karte, kas palīdz orientēties situācijās, kurās bieži svarīgs ir subjektīvs vērtējums. Pateicoties kodeksā formulētajiem principiem, darbiniekiem ikdienā ir iespējams rast atbildes kā rīkoties un attiecīgi plānot savas darbības, atbilstoši kodeksā noteiktajam. Izstrādājot un ieviešot ētikas kodeksu, iestāde iegūst caurskatāmas un uzticamas organizācijas reputāciju.

➤ **Kā Valsts kontrole izjūt ētikas vērtību ieviešanu kontrolētajās institūcijās?**

Valsts kontrole uzskata, ka vienotu ētikas vērtību un uzvedības modeļu trūkums publiskajā pārvaldē īpaši vērojams saistībā ar nodokļu maksātāju naudas tērēšanu dažādu izklaides un prezentācijas pasākumu rīkošanai, kā arī biroja tehnikas, dienesta autotransporta izmantošanā un komandējumu plānošanā.

➤ **Kādu no ētiskajām vērtībām Valsts kontrole vēlētos plašāk „iedzīvināt” publiskajā pārvaldē?**

Kā galvenās ētiskās vērtības, kuras būtu jāievēro un plašāk jāievieš publiskajā pārvaldē, ir **godīgums, atbildība, atklātība, objektivitāte, atsaucība un neatkarība**. Tieši šīs normas palīdzētu iestādēm un institūcijām paaugstināt sabiedrības uzticību tām un padarītu efektīvāku to darbu.

REPUTĀCIJA - ĒTIKAS VĒRTĪBU REZULTĀTS

Atbild Latvijas Bankas Ētikas komisijas pārstāvji

➤ **Ko iestāde var iegūt, izveidojot un ieviešot ētikas kodeksu?**

Ētikas kodeksā ietvertās vērtības veids, kā cilvēki strādā, attiecas viens pret otru, klientiem, sabiedrību ir pamats sekmīgam darbam un lielā mērā atspoguļojas organizācijas reputācijā. Centrālajai bankai reputācija un uzticamība ir pamats tās uzdevumu izpildē. Neētiska rīcība var sēt šaubas un neuzticību. Latvijas Bankā ētikas kodekss nostiprina un formulē tos profesionālās ētikas principus, kas iesakņojušies kā darba kultūra.

➤ **Kā ētikas kodekss ir palīdzējis Latvijas Bankas darbiniekiem?**

Ētikas kodekss nevar būt atrauts no lietu kārtības organizācijā – ja tomēr tā ir, tad nepieciešami mehānismi, kas maina kultūru vai sakārto kādu konkrētu lietu tā, lai prakse tiektos tuvāk kodeksam. Jārēķinās, ka kultūras maiņai nepieciešams ilgs laiks un ka šajā procesā ļoti svarīga ir vadītāju loma. Kodeksa idejas ir jāiedzīvina, jāatrod veids, kā tās pārrunāt ar darbiniekiem. Lai darbinieki tās izjustu kā savas, nevis formālas vai uzspiestas normas, nepieciešama darbinieku iesaiste kodeksa tapšanā.

➤ **Kādas ir būtiskākās atšķirības ētikas vērtību un normu ieviešanā privātajā un publiskajā sektorā?**

Būtībā ētisko normu izpratnē nav lielas atšķirības starp valsts un privātām organizācijām. **Atklātības trūkums rada iespējas īstenot personīgās intereses** pretstatā sabiedrības, valsts vai uzņēmuma interesēm, savukārt, darbinieka **negodprātīga attieksme** pret saviem pienākumiem **rada nozīmīgus zaudējumus** gan privātā uzņēmumā, gan valsts iestādē. Publiskajam sektoram var tikt izvirzītas augstākas prasības ētikas vērtību un normu ieviešanā.

AR ĒTIKAS NORMĀM PAR ATKLĀTĪBU LOBĒŠANĀ

Ministru kabinets šā gada 28.jūlijā, apstiprināja koncepciju „Lobēšanas tiesiskās regulēšanas nepieciešamība Latvijā”, atbalstot koncepcijas trešā varianta ieviešanu, kas paredz lobēšanas atklātības pamatprincipu ieviešanu valsts un pašvaldību institūciju ētikas kodeksos.

Kas institūcijām tagad jā dara?

Ministriem un citām centrālajām valsts iestādēm līdz 2008.gada 1.novembrim jānodrošina ētikas normu izstrāde un ieviešana atbilstoši koncepcijas 7.3.1.apakšpunktā minētajiem principiem.

Pašvaldībām jāievieš ētikas normas, kuras ir izstrādājuši Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija sadarbībā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju atbilstoši koncepcijas 7.3.1.apakšpunktā minētajiem principiem. RAPLM ir izstrādājuši metodiskos ieteikumus pašvaldības amatpersonu ētikas kodeksam. Šie ieteikumi pieejami RAPLM un KNAB mājas lapās Internetā.

Kas ir lobēšana?

Lobēšana ir apzināta un sistemātiska komunikācija ar valsts un pašvaldību institūcijām nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.

Lobēšana ir likumīga – tikmēr, kamēr tā nav saistīta ar kukuļošanu vai nepienākošos priekšrocību vai pretlikumīgu labumu pieņemšanu. Tomēr, kamēr vien lobēšana nav pilnībā atklāta, lielākajai daļai sabiedrības tā asociēties ar korupciju un nepieļaujamu ietekmēšanu.

Katram individam vai organizācijai ir tiesības likumīgā ceļā aizstāvēt savas intereses un lobēt tām nozīmīgu lēmumu pieņemšanu. Savukārt iedzīvotājiem ir tiesības zināt, kas un kādus lēmumus ir ietekmējuši un kā interesēs lobētājs darbojas.

Par lobēšanu nav uzskatāma:

- sūdzību sniegšana, kā arī personas darbība administratīvajā procesā, kriminālprocesā vai civilprocesā;
- priekšlikumu publiska izteikšana piketos un gājienos;
- piedāvājumu iesniegšana publiskā iepirkuma ietvaros, citu veidu atklātajos konkursos, kā arī informācijas sniegšana, izpildot noslēgtās līgumsaistības;
- informācijas sniegšana par kāda produkta vai pakalpojuma izmantošanu, lai saņemtu licenci, atļauju, sertifikātu vai cita veida autorizāciju.

Kāpēc lobēšanā ir svarīga atklātība?

Privāto interešu ietekme uz valsts lēmumu pieņemšanu ir raksturīga iezīme visās politiskajās sistēmās, atšķirīgi ir tikai līdzekļi, ar kādiem šī ietekme tiek nodrošināta. Gadījumos, kad ietekme uz lēmumu pieņemšanu tiek slēpta no sabiedrības un notiek caur ietekmīgu draugu un paziņu loku, lai nodrošinātu šaurai sociālai grupai vai pat atsevišķiem indivīdiem izdevīgu lēmumu pieņemšanu, tiek ignorētas pārējās sabiedrības intereses.

Atklātības trūkums lēmumu sagatavošanas stadijā, kā arī nevienlīdzīgas iespējas dialogā ar valstisku lēmumu pieņēmējiem sabiedrībā rada aizdomas, ka notiek slepena, sabiedrībai neizdevīgu lēmumu virzīšana. Iedzīvotāji Latvijā lobēšanu bieži vien uztver negatīvi, lobēšana kļūdaini tiek uztverta kā viena no korupcijas pazīmēm.

Kādos normatīvajos aktos vēl tiks sagatavoti grozījumi, lai regulētu lobēšanu?

- Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju Internetā”;
- Krimināllikumā, lai nošķirtu tirgošanos ar ietekmi no lobēšanas;
- Saeimas kārtības rullī un Ministru kabineta kārtības rullī;
- Likumā „Par pašvaldībām”.

Informatīvs seminārs par lobēšanas tiesisko regulējumu

! Šā gada 17.oktobrī plkst. 10:00 - 12:00 Valsts administrācijas skolas 118.auditorijā notiks KNAB rīkots informatīvs seminārs par to, kādi ētikas principi un normas jānosaka valsts amatpersonu komunikācijā ar lobētājiem. Ja vēlaties apmeklēt semināru, lūdzu iepriekš pieteikties KNAB Sabiedrisko attiecību un izglītības nodaļā pa tālr. 67356174.

Kādi ir valsts amatpersonu ētikas uzvedības noteikumi komunikācijā ar lobētājiem? Kādi principi ir jāiestrādā ētikas normās?

Valsts amatpersonām ir:

- pienākums publiskot informāciju par lobētāju, ar kuru ir notikušas konsultācijas;
- publiski jāatklāj informācija par savām un savu ģimenes locekļu ekonomiskajām interesēm, ja tās ir vai varētu būt saistītas ar amata pienākumu pildīšanu;
- pienākums atstatīt sevi no lēmuma pieņemšanas procesa situācijās, kad pieņemtais vai gatavotais lēmums var ietekmēt vai var radīt aizdomas, ka tiek ietekmētas:
 - > amatpersonas vai tās ģimenes locekļu personiskās vai mantiskās intereses,
 - > organizācijas, ar kuru valsts amatpersona ir saistīta, vai tās sponsoru mantiskās intereses.
- jānodrošina, ka visiem lobētājiem, kas ir ieinteresēti konkrētā jautājuma izlemšanā, ir dotas vienlīdzīgas iespējas;
- jāizvērtē ikviens ielūgums vai viesmīlības piedāvājums, ņemot vērā to, kāds labums no šādu ielūgumu pieņemšanas ir publiskās varas subjektam kopumā un vai tas nav saistīts ar ieinteresētību panākt kādu labvēlību piedāvātājam.

Valsts amatpersonai ir aizliegts:

- neievērojot vienlīdzības principu, kādam no lobētājiem nodrošināt īpašas priekšrocības, ja vien to īpaši neparedz tiesību akts vai līgums, salīdzinot ar citām ieinteresētajām pusēm, tai skaitā vienu no lobētājiem īpaši informējot par viņu interesējošo jautājumu loku, nodrošinot piekļuvi lēmuma pieņēmējiem vai citus labumus;
- pieņemt no lobētāja vai organizācijas, kas algo lobētāju, dāvanas, viesmīlības piedāvājumus vai citus labumus savām vai ģimenes locekļu vajadzībām vai arī organizācijai, ar ko viņš ir saistīts;
- izmantot savu dienesta stāvokli un personiskos kontaktus, lai kādam no lobētājiem nodrošinātu piekļuvi augstākstāvošām amatpersonām, kas ir atbildīgas par lobētāja interesēs esošo lēmumu pieņemšanu;
- maldināt lobētāju, radot iespaidu, ka valsts amatpersona var nodrošināt viņam piekļuvi augstākstāvošām amatpersonām vai arī ietekmēt viņu pieņemto lēmumu;
- lūgt lobētājiem materiāli atbalstīt institūcijas, kurā viņš ir nodarbināts, rīkotos pasākumos vai organizāciju, ar kuru amatpersona ir saistīta;
- par atlīdzību vai bez tās pārstāvēt indivīdu, komersantu vai organizāciju kā lobētājam valsts vai pašvaldību institūcijā.

VĀRDNĪCA

Vai tu zini, kas ir ...?

Nepotisms – savu cilvēku (piem., radnieku) atbalstīšana, pieņemšana darbā, iecelšana amatā, kas balstīta uz attiecībām, nevis objektīvi novērtējot prasmes un neņemot vērā, ka var būt citi, labāk kvalificēti pretendenti.

Patronāža – vārds tiek lietots arī, lai raksturotu vienu no koruptīvas rīcības veidiem, kad valsts resursi tiek izmantoti vai nevienlīdzīgi sadalīti savu politisko partiju, interešu grupu, draugu atbalstīšanai.

Klientelisms – politiskā sistēma, kur indivīdi ir savstarpēji saistīti uz priekšrocību un finanšu resursu apmaiņas pamata.

Kleptokrātija – dominē vara, kas rada likumus, noteikumus, projektus, kuru galvenais uzdevums ir sabiedrības resursu iepludināšana savās kabatās.

Mobings – aizskaroša, diskriminējoša rīcība, kas no viena vai vairāku darba kolēģu puses vērsta pret kādu konkrētu darbinieku ilgstošā laika posmā.

Bosings – vadības psiholoģisks terors attiecībā uz pakļautībā esošajiem darbiniekiem, kas izpaužas kā vadītāja nespēja uzturēt lietišķas attiecības un izveidot skaidru darbinieku vērtēšanas sistēmu.

AMATPERSONA JAUTĀ...

KNAB meklē atbildes...

Jautājums: Mēs nevēlamies parakstīt iestādes Ētikas kodeksu, jo, mūsaprāt, daži tā punkti ir pretrunā ar likumu. Piemēram, „Pēc aiziešanas no darba vismaz trīs gadus bijušais darbinieks atturas no darbības vai konsultēšanas jautājumos, kuros tas bijis iesaistīts.” „Strādājošais atturas tieši vai netieši pieņemt jebkādas dāvanas, atlaides un izklaides piedāvājumus, labvēlības vai pateicības izpausmes, kas pielīdzināmas dāvanai, ja tās var ietekmēt vai radīt šaubas par kāda darba pienākuma vai uzdevuma izpildes objektivitāti.”

Atbilde: Ētikas kodekss ir iestādes iekšējais normatīvais akts, kurā noteiktie ierobežojumi un uzvedības principi attiecas uz darbiniekiem, kamēr tie ir darba attiecībās ar iestādi. Pēc darba pienākumu pildīšanas beigām iestādes iekšējie normatīvie akti nav saistoši.

Ētikas kodeksā nevar būt iekļauta norma, kura ir pretrunā ar likumu. Jūsu minētajā piemērā tā varētu būt likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 10.panta septītā daļa, kurā noteikts aizliegums divus gadus pēc amata atstāšanas strādāt uzņēmumos, attiecībā uz kuriem valsts amatpersona ir pieņēmusi lēmumus, pildot amata pienākumus. Jāatzīmē, ka aizliegums ieņemt amatu, kļūt par dalībnieku utt. neattiecas uz jebkuru uzņēmumu, iestādi vai organizāciju, kas darbojas konkrētajā nozarē, bet tikai uz tiem, attiecībā uz kuriem persona, pildot valsts amatpersonas funkcijas, ir pieņēmusi lēmumus vai veikusi konkrētas pantā nosauktās darbības.

Atbildot uz jautājumu par dāvanu pieņemšanu, ja iestādes vadība uzskata, ka dāvanu pieņemšana no klientiem vai citām personām var radīt šaubas par darbinieku objektivitāti un neitralitāti, ētikas kodeksā var iekļaut ieteikumu nepieņemt arī tās mantiskās vērtības, kuras netiek uzskatītas par dāvanām (suvenīri, grāmatas vai reprezentācijas priekšmeti). Šādas normas iekļaušana ētikas kodeksā var tikt pamatota ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 22.panta otro daļu.

? JAUTĀJUMI AMATPERSONU PAŠPĀRBAUDEI

Vai ir atšķirība starp dāvanu, kukuli, pateicību, iepriecinājumu, ja tas tiek dots valsts amatpersonai? Nav nozīme materiālā labuma vērtībai vai pasniegšanas laikam (pirms vai pēc lēmuma pieņemšanas, darba laikā vai pēc darba laika). Kukulis vai neatļauta dāvana, par kuras pieņemšanu amatpersonu var saukt pie atbildības, var būt dāvanu kartes, biļetes uz koncertu, vakariņas restorānā, alkohols, konfekšu kaste vai citi labumi.

Pirms pieņemt **jebkādu labumu**, apsveriet sekojošus jautājumus:

- Vai dāvana tiek dota vai piedāvāta, lai veicinātu Jūsu labvēlību attieksmē vai kāda lēmuma pieņemšanā?
- Vai dāvanas pieņemšanas fakts varētu citiem cilvēkiem radīt šaubas par Jūsu objektivitāti un neitralitāti?
- Vai nākotnē Jums vai Jūsu pārstāvētajai institūcijai būs jāpieņem kāds lēmums vai jāveic citas funkcijas attiecībā uz dāvinātāju?
- Vai dāvana ir dārga, vērtīga, ekskluzīva?
- Vai Jūs jau esiet saņēmis dāvanas vai kādus labumus no šī paša dāvinātāja?

Ja uz kādu no jautājumiem, Jums ir jāatbild ar **JĀ!**, noraidiet dāvanas piedāvājumu un informējiet par situāciju tiešo vadītāju vai kolēģus.

Ieviesīsim «bez dāvanu kultūru» Latvijas publiskajā pārvaldē!

Gata Šjūkas karikatūra

NODERĪGA INFORMĀCIJA www.knab.gov.lv

➤ Informatīvie materiāli:

- „Ētika valsts amatpersonu darbībā”
- „Dāvanu pieņemšanas ierobežojumi”
- „Interesu konflikta novēršanas vadlīnijas”

➤ Zināšanu pārbaudes tests par korupcijas un interešu konflikta novēršanas jautājumiem.

IZLASI, ATCERIES, IEVĒRO!

- ◆ Valsts amatpersonas darbojas atbilstoši attiecīgajā profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātajiem uzvedības (ētikas) kodeksiem.
- ◆ Valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošana visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 22.pants